

**REQUISITOIR van het Openbaar Ministerie
in de strafzaak tegen:**

Frans Cornelis Adrianus VAN ANRAAT (09/751003-04)

Den Haag, 21 t/m 30 november, 1 t/m 9 en 23 december 2005.

Voorzitter, leden van de Rechtbank,

INLEIDING

“Wat doen jullie me aan ?”

Dit zullen de woorden zijn geweest van veel slachtoffers en hun familieleden toen zij op enig moment gedurende de jaren 1986 tot en met 1988 in hun steden en dorpen in Irak en Iran werden getroffen door chemische strijdmiddelen (bommen en granaten) die werden afgeworpen en afgeschoten door Iraakse gevechtseenheden van luchtmacht en landmacht op de eigen burgerbevolking in Irak en de burgerbevolking en militairen in Iran. Nagenoeg altijd onvoorbereid werden en zijn de slachtoffers, voor zover zij niet direct of later zijn overleden, geteisterd door ernstige acute- en chronische gezondheidsklachten als gevolg van de blootstelling aan mosterd- en zenuwgassen. Aantasting van het DNA, kanker, ernstige longklachten, blindheid op termijn, het zijn medische termen waarachter veel leed schuil gaat, wat onbeschrijflijk is voor hen die dit – volstrekt onschuldig – is overkomen. Het enkele in leven blijven heeft voor velen in Irak en Iran, ook nu nog twintig jaar later, niet de betekenis die het zou moeten hebben. Sardasht, Rash Harmeh, Halabja, Zardeh, Zewa, Khorramshahr, Birjinni, Osnyaviyeh, Goktapa, Alut, Abadan en al die andere, talloze, plaatsen in Irak en Iran zijn plekken op de wereldkaart waar zich in de tachtiger jaren een gruwelijk scenario heeft voltrokken.

Slechts enkele van die slachtoffers uit Irak en Iran hebben de afgelopen weken, hier, bij dit proces aanwezig kunnen zijn. Vaak nog achtervolgd door zichtbare- en onzichtbare trauma's hebben zij hun levende verhaal verteld aan uw Rechtbank. Het dossier van deze strafzaak wordt werkelijkheid bij het aanhoren van de aangrijpende vertellingen van hen die de hel daadwerkelijk hebben meebeleefd, een hel die in de tachtiger jaren werd veroorzaakt door de toenmalige machthebbers in Irak. En dan spreken we nog niet over de gruwelijke genocide, waarvan in dit dossier melding wordt gemaakt. Ontvolking van Iraaks Koerdistan, het met de grond gelijk maken van dorpen op het Koerdische platteland, massaexecuties en massagraven in meerdere delen van Irak. Het blootstellen aan chemische aanvallen was één van die gruweldaden. Jaren later worstelen de slachtoffers nog steeds met de gevolgen van de chemische aanvallen van destijds. Bijna twintig jaar na dato is het voor menigeen nog altijd zeer moeilijk om de draad opnieuw op te pakken. Die draad werd immers wreed en ruw vernield, en vaak ook onherstelbaar gebroken.

Want hoe moet b.v. de heer Saied Pour verder leven? Hoe kán hij verder leven? Zijn zwangere vrouw overleed door de aanval op Alut in 1987. Eén van zijn twee dochters overleed en de ander – toen nog een baby – is voor 70 % invalide verklaard als gevolg van verwondingen veroorzaakt door het gifgas. En hoe moet het met het leven van de heer Ozma ? Sinds de aanval met chemische wapens op zijn dorp Zardeh is hij nagenoeg blind is geworden en kan alleen nog licht en donker onderscheiden. Hoe moet het verder met de talloze slachtoffers die nog dagelijks lijden aan de op die dag veroorzaakte pijn en trauma's? Uit de behandeling ter zitting van de afgelopen weken blijkt dat deze verdachte die vraag zichzelf nooit heeft willen stellen. Toen niet, nu niet. Nooit. Hij zwijgt. En spijt heeft Van Anraat al helemaal niet van zijn handelen als we zijn interview in de Nieuwe Revu nalezen op p. 1698 van het H-dossier (H85) en zijn houding ter zitting evalueren.

Irak heeft sinds het prille begin van de tachtiger jaren gewerkt aan de opbouw van haar chemische wapenarsenaal. Tot dit chemische wapenarsenaal (de chemische strijdmiddelen) behoorden de mosterdgasbommen en –granaten en de bommen die waren gevuld met Tabun (een snel werkend zenuwgas). Buitenlandse leveranciers van chemicaliën en materialen stelden het voormalige regime van Saddam Hussein in staat dergelijke land- en lucht bombardementen met chemische wapens uit te voeren. Maar al vroeg na het begin van de Irak-Iran oorlog waren er berichten dat Irak gebruik zou maken van chemische wapens. Het was niet onbekend in de wereld dat Irak de beschikking had over dergelijk wapentuig. Individuen in de hele wereld waren daarvan uit de media (kranten en TV) van op de hoogte. Illustratief voor de algemene bekendheid van dat feit is een brief van een groep van huisvrouwen uit Zeist van 22 maart 1984 (H98-1) aan de toenmalig minister-president Lubbers, waarbij deze dames hun bezorgdheid uitten over het feit dat Irak gifgas inzet tegen Iran en dat dit volgens het protocol van Geneve een oorlogsmisdaad was en ook als onmenselijk moest worden

betiteld. In die tijd werd in de urine van Iraanse soldaten die waren gesneuveld op het slagveld al thiodiglycol aangetroffen (H98 217-238).

Dat het onmenselijk handelen van de Iraakse machthebbers meer aandacht trok blijkt ook uit op 8 september 1988 gestelde kamervragen (H98 P255) in het Nederlandse parlement, waarin de regering werd gevraagd welke aktie zij had ondernomen of voornemens was te ondernemen tegen de politiek van uitroeiing van grote delen van de Koerdische bevolking door Irak.

In deze zittingszaal zit sinds enige weken voor U een verdachte die durft te beweren dat hij niet wist dat Irak gifgas inzette in de oorlog tegen Iran, dat hij niet wist dat thiodiglycol (TDG) kon worden gebruikt voor de fabricage van mosterdgas, dat hij niet wist dat fosforoxychloride (POCL₃) kon worden gebruikt voor de fabricage van zenuwgas, dat hij niet wist dat hij een zeer belangrijke-, zo niet, essentiële bijdrage leverde aan de opbouw van het Iraakse wapenarsenaal, en dat er wel anderen chemicaliën zouden hebben geleverd als hij dat niet zou hebben gedaan. En ook tracht deze verdachte U te doen geloven dat hij zo vreselijk was geschrokken van de TV-beelden die hij, eind maart 1988, van Halabja had gezien dat hij acuut was gestopt met het drijven van zijn grondstoffenhandeltje met Irak. Laten we het maar verklappen, verdachte heeft misschien 1 dag na Halabja niet gehandeld, daarna vervolgden de door hem verzonden containers met chemicaliën en materialen weer hun reis naar de dodelijke eindbestemming in centraal-Irak, Al Muthanna State Establishment (MSE), tussen Falluja en Samara, 125 kilometer ten noorden van Bagdad, aan het Thartarmeer. Het zenuwcentrum (hoe toepasselijk) van de Iraaks gifgasproductie.

Op 26 januari 1989 wordt in de foullering van Van Anraat tijdens een huiszoeking een krantenartikel aangetroffen uit de Corriera de la Serra van begin januari 1989 (H10-921/aanv. Dossier). Dit artikel heeft als kop "al de gifgassen van Saddam Hussein" en in het artikel is opgenomen een plattegrond van de plaats waar MSE is gevestigd (in de omgeving van Samara) met daarop de aantekening chemische wapenfabriek. Dat verdachte een aandachtige lezer van deze Italiaanse krant was blijkt uit de verklaring van zijn ex-echtgenote MAKSYMIAK (G829). Van Anraat was een intelligente man met een goede algemene ontwikkeling die, toen hij in Zwitserland en Italië woonde, voornamelijk Italiaanse kranten las, zoals b.v. de Corriera de la Serra en ook in Singapore zeer geïnteresseerd was wat er in de wereld gebeurde. Verdachte stelt in zijn interview in Netwerk (H19) van november 2003 dat hij onmiddellijk na het zien van de verschrikkingen van Halabja is opgehouden met zijn thiodiglycol leveranties, wat in schrille tegenstelling staat tot daadwerkelijk handelen na maart 1988 en in de eerste dagen van 1989. Kort voor zijn arrestatie door de Italiaanse politie, op 17 januari 1989, was hij nog druk bezig met het onderhandelen over thiodiglycol (H10-3973A). Na Halabja is Van Anraat nog veelvuldig in Irak geweest tot zijn aanhouding eind januari 1989 (F99). O.a. in juli, september en november 1988 was Van Anraat weer in Irak.

Het regime van Irak was zuinig op zijn grondstoffeninkoper van de jaren 1985 tot en met 1989. Zo zuinig dat ze de verdachte Van Anraat gedurende 14 jaar onderdak hebben geboden in hun hoofdstad tussen Eufraat en Tigris. Oorlogscorrespondent en journalist Karskens van het weekblad Nieuwe Revu heeft de verdachte gedurende een groot aantal jaren vasthoudend gevolgd. Al in 1991 publiceerde hij over Van Anraat, naar uit het later door de politie verrichtte onderzoek bleek. Mede door de media kende Van Anraat weinig rust en verborg hij zijn afkomst voor Westerse bezoekers. In de afgelopen jaren heeft verdachte wel vaker mededelingen gedaan over zijn persoonlijke gevoelens. Volgens eigen zeggen en getuigenverklaringen in het dossier had verdachte contacten tot in de top van de Iraakse machtspiramide. Van Anraat heeft van de Iraakse machthebbers zelfs ook de Iraakse nationaliteit gekregen met een daarbij behorende naam: *Faris Mansour Rasheed Al Bazzaz*. Vrij vertaald "de moedige en verstandige stoffenverkoper" (F54). Uit door Van Anraat gevoerde telefoongesprekken en geschreven brieven, alsmede de bij zijn aanhouding in zijn verblijfplaats aangetroffen documenten, bleek dat hij in 2004 nog steeds gebruik maakte van de aan hem toegekende naam (E-dossier).

Het opsporen van verdachten die betrokken zijn bij oorlogsmisdrijven en soortgelijke internationale misdrijven heeft in Nederland (op dit moment) hoge prioriteit. Het onderhavige onderzoek had daarbij als sterk complicerende factor dat er binnen relatief korte tijd veel en veelvuldig bewijsmateriaal in het buitenland moest worden vergaard. Door het team Internationale Misdrijven van de Nationale Recherche is op 6 november 2003 (n.a.v. van het interview van verdachte in de actualiteitenrubriek Netwerk) een onderzoek opgestart wat de rechercheurs tot op vele plaatsen in de wereld heeft gebracht. Zowel voor als na de aanhouding van Van Anraat op 6 december van het vorig jaar, toen

verdachte opnieuw op de vlucht wilde voor opsporingsautoriteiten, zijn er vele getuigen gehoord in onder meer de Verenigde Staten, Luxemburg, Zwitserland, Italië, België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk (UK), Singapore, Japan, Denemarken, Noorwegen, Jordanië en last but not least Iran. In alle landen werd zeer bereidwillig meegewerkt aan het onderzoek door opsporings- en vervolgingsautoriteiten. Aan de leden van het opsporingsteam te Driebergen kan niet anders dan lof worden toegezwaaid voor de wijze waarop zij zich van deze moeilijke taak hebben gekweten.

Naast de handelingen die binnen het Gerechtelijk Vooronderzoek (GVO) zijn verricht is, in overleg met de verdediging, in een vroeg stadium van de opsporingshandelingen ruimte geboden aan de verdediging om deel te nemen aan sommige verhoren door de politiediensten. De verdediging heeft, op voorspraak van de President van uw Rechtbank, de mogelijkheid gehad om deskundigen te raadplegen over, voor alle procespartijen, lastige juridische vraagstukken.

Het OM komt in dit requisitoir achtereenvolgens te spreken over de ontvankelijkheid van het openbaar ministerie, het juridisch kader (in het bijzonder met betrekking tot de leerstukken van *de medeplichtigheid tot misdrijven* en *genocide*), het aanwezige bewijs in zijn algemeenheid en per pleegplaats, alsmede m.b.t. de genocide in Irak, waarna we zullen afsluiten met hetgeen naar ons oordeel bewezen kan worden verklaard en de strafmaatmotivering. Het requisitoir bestaat uit drie delen, waarbij in het middenste gedeelte plek is ingeruimd voor een toelichting binnen het requisitoir met beeld- en geluidsmateriaal uit het dossier. In die beeldpresentatie zal steeds zijn opgenomen een verwijzing naar de vindplaatsen binnen het dossier.

Het OM heeft bij het opstellen van dit requisitoir getracht uw Rechtbank niet eindeloos opnieuw te confronteren met elementen van het dossier, die in de eerste week van de inhoudelijke behandeling uitvoerig zijn voorgehouden. We hebben getracht meerdere elementen te belichten, zonder daarin onnodig uitputtend te zijn. In het dossier kunnen worden onderkend gebeurtenissen m.b.t. aankoop van de precursors, leveringen, productie van chemische strijdgassen en het gebruik daarvan. Soms zal de schriftelijk tekst niet in zijn geheel worden uitgesproken en zal er kort naar worden verwezen.

Van het requisitoir (zowel het tekstuele- als visuele deel) zijn kopieexemplaren (incl. een CD-ROM) voor uw Rechtbank, de verdediging en de aanwezige pers beschikbaar. M.b.t. de schriftelijke toelichtingen van de zijde van het OM, zoals die zijn gegeven op de pro forma zittingen van 18 maart, 10 juni en 2 september j.l., merken wij op dat deze eveneens deel uitmaken van het standpunt van het OM in deze strafzaak. Het OM gaat proberen de aandacht van uw Rechtbank gedurende zo'n 8 tot 9 uur vast te houden. Het voorstel is dan ook om na ongeveer elke anderhalf uur even een kort ogenblik te pauzeren.

ONTVANKELIJKHEID VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

gelijkheidsbeginsel

Door de verdediging van Van Anraat is in een eerdere fase van dit proces betoogd dat het OM in strijd met het gelijkheidsbeginsel zou hebben gehandeld door Van Anraat te vervolgen en haar blik niet te richten op andere (Nederlandse) overtreders van de in- en uitvoerwetgeving in de periode vanaf 1984 (zie H28).

Daarbij werd in het bijzonder een vergelijking getrokken met de bedrijven Melchemie en KBS, die ook in de jaren tachtig chemicaliën hebben geleverd aan Irak. Deze vergelijking gaat in het geheel niet op. Het OM verwijst op dit punt naar zijn uiteenzetting op de pro forma zitting van 10 juni 2005, die voor de volledigheid van het requisitoir hieronder ingevoegd zal worden. Daarbij kan worden aangetekend dat door de ontwikkeling van het dossier inmiddels nog duidelijker blijkt hoe groot de verschillen waren tussen Van Anraat en deze twee bedrijven. Getuige-deskundige WOLTERBEEK verklaarde: "KBS en Melchemie hebben na 1984 geen stoffen geleverd in strijd met de Nederlandse wet of stoffen die op de OPCW lijst staan." (G761) Uit een gespreksverslag van de politie met getuige TER HAAR blijkt dat KBS zich vanaf 1984 coöperatief heeft opgesteld tegenover het ministerie van Buitenlandse Zaken om verboden en ongewenste leveringen aan Irak te voorkomen (F36). Uit stukken die zijn overgedragen door Buitenlandse Zaken blijkt dat ook Melchemie na het invoeren van de exportrestricties meerdere keren heeft gecorrespondeerd met de overheid om zich ervan te vergewissen dat het geen verboden leveringen aan Irak zou doen. (H98, p. 3-9) Vergelijk dat met de verhullende manier van handelen